

101. Adferendum

september 2010

De staatsrechtelijke figuur van het *adferendum* wordt hardnekkig geboycot. Bij dit woord verdwijnen alle politieke koppen onmiddellijk in het zand. Zo nu en dan wordt er alleen gepleit voor een *referendum*. Er worden dan meteen diverse bezwaren tegen aangevoerd. Een van die bezwaren is de gevoeligheid voor manipulatie. In Zweden werd ooit per referendum gestemd over het oprichten van kerncentrales, was men voor of tegen. Er werd en derde antwoord mogelijk gemaakt dat luidde: "Voor, maar met inachtneming van voldoende veiligheidsmaatregelen." De zwarte piet was daarmee vooruit geschoven en de uitkomst liet zich raden; de zogenaamd genuanceerd denkende middenmoter trapte in de val en gaf de doorslag. Ook het volgende is gangbaar: voorzie het ambtelijk gewenste antwoord van onmogelijk geformuleerde alternatieven. (Daarna is men zogenaamd verbaasd over de lage opkomst.)

We kunnen de zaken ook omkeren. Een referendum is de raadpleging van het volk door de politiek, het volk mag reageren; op een gesloten systeem van antwoorden (cf. nr. 99). Het omgekeerde is de raadpleging van de politiek door het volk, waarbij het volk het initiatief neemt en aan de politiek vraagt om zich uit te spreken. In plaats van een voorgekauwd re-ferendum dus het open systeem van een *ad-ferendum*. (Naar het Latijn: refero = terugdragen, voorleggen; adfero = aandragen, brengen.) Het volk draagt iets aan, en de politiek wordt uitgedaagd te reageren; zonder dat men gedwongen is e.e.a. via een partij en een kamervraag te hoeven spelen. Het volk wil bij voorbeeld een begrijpelijk loonstrookje. Daartoe richt iemand, of een paar iemanden, in elk geval zonder dat er tienduizend handtekeningen aan te pas hoeven komen, een verzoek tot wetswijziging aan de Tweede Kamer. Zodra er een enkel kamerlid is dat iets in het voorstel tot wetswijziging ziet, organiseert deze samen met de indiener de agendering en de openbare discussie waarbij de indiener het woord mag voeren (cf. nr. 70). De lobby wordt openbaar; eerherstel voor de directe democratie. Bovendien, bestuurlijke vernieuwing kan je niet verwachten van degenen die in - en dankzij - het bestaande systeem functioneren. Hoeveel machteloze gebaren van Van Mierlo en zijn opvolgers daaraan ook werden gependeed. Zelfs de gekozen burgemeester of de gekozen premier is niet gelukt. Al die zogenaamde vernieuwers gingen gewoon over tot de orde van de dag of werden vakkundig ingepakt door hen minister te maken.

Zou het volk geen openbaar adferendum willen? Ik heb anders nog wel een lijstje van onderwerpen die het nooit verder gebracht hebben dan een of ander ambtelijke doofpot. (Lobby en doofpot zijn hamer en aanbeeld van de departementale machtsmachine; 3e wet van Vincent.) Kansloos of niet, ik zou wel graag willen dat *iedereen* te zien krijgt wat onze politici waard zijn en in hoeverre het hen werkelijk gaat om een algemeen belang en niet alleen om macht en betutteling. Nu bepaalt een partijtop (stel 10% van de fractie, bij Wilders is dat alleen hijzelf) van de partijen die samen zeg 55% van de parlementariërs omvatten de gang van zaken, met andere woorden (10 % x 55 % x 150) ongeveer acht kamerleden die belang hebben bij de bestaande toestand, zijn voldoende om elke verandering geruisloos te blokkeren.

Zou het recht op adferendum op lokaal niveau een kans hebben? Veel structurele zaken kunnen niet aan de orde gesteld worden, die komen van Den Haag. Je bent ook veel meer afhankelijk van een creatieve burgemeester die de zaken niet meteen via achterdeurtjes wegwerkt. Hoe gaat dat namelijk: Toen ik bij voorbeeld vroeg of een landkaart van de Hollandse Waterlinie die met het noorden naar het zuiden was geplaatst niet rechtgedraaid kon worden, liet de burgemeester antwoorden dat de kaart zoals die nu lag "beter bekeken kon worden." Ingeval van een openbaar *adferendum* zou de burgemeester c.q. de betrokken ambtenaar zich met zo'n argument belachelijk gemaakt hebben. Nu kraaide er geen haan naar.

Nieuwe ideeën moeten zich en weg kunnen banen. Dat kan zijn doordat er een haan kraait, of (voor klassici:) doordat Hermes van de goden toestemming krijgt naar Ogygia af te reizen. Of: per adferendum.

Uw columnist, V.L.